

Pět her

**Josef
Topol**

**Josef
Topol**

Pět her

**Konec masopustu / Kočka na kolejích / Hodina lásky /
Sbohem Sokrate / Hlasy ptáků**

ČESKÁ KNIŽNICE

Vydávají Nadační fond Česká knihnice, Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.,
a vydavatelství Host

www.kniznice.cz

Ústav pro českou literaturu
Akademie věd ČR

Akademie věd
České republiky

Vychází s finanční podporou Ministerstva kultury ČR.

Při práci na publikaci byly využity zdroje výzkumné infrastruktury
Česká literární bibliografie (kód ORJ: 90136).

Při vzniku publikace byla využita podpora z Akademické prémie,
kterou Pavlu Janouškovi udělila Akademie věd České republiky.

Kniha byla vydána s podporou Akademie věd České republiky.

Ediční příprava a komentář Lenka Jungmannová

Vědecká redakce Jiří Holý

Editor © Lenka Jungmannová, 2022

Commentary © Lenka Jungmannová, 2022

Cover art © Stanislav Podhráský — dědicové, 2022

Reprography © Tomáš Ral, 2022

© Josef Topol — dědicové / heirs, 2022

© Nadační fond Česká knihnice, 2022

© Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., 2022

© Host — vydavatelství, s. r. o., 2022 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-1511-0 (PDF)

ISBN 978-80-275-1512-7 (ePUB)

ISBN 978-80-275-1513-4 (MobiPocket)

KONEC MASOPUSTU

hra

Otomaru Krejčovi

OSOBY

KRÁL

JINDŘICH

MARIE

CIHLÁŘ

SMRTÁK

VĚRA

PANÍ PRAŽKA

RAFAEL

PETR

PŘESEDÁ

TAJEMNÍK

ANEŽKA, jedna z maškar

MLADÍK, husar

MICHAL, maškara s bubnem

PAVLÍČEK, maškara s trubkou

MAŠKARNÍ PRŮVOD

NEMLUVNĚ

ŠÁSEK

KOMINÍK

SECESNÍ ŠVIHÁK

KOVBOJ

KŮŇ

SLAMĚNÝ PANÁK

BÁBA S NŮŠÍ

ŽENICH

NEVĚSTA

MEDVĚDÁŘ

MEDVĚD

MEDVĚDICE

OSTATNÍ MAŠKARY

MUZIKANTI, VENKOVANÉ

Úřadovna venkovského národního výboru. V pozadí pracuje u rozhlasové skříně Petr. V popředí stojí předseda s tajemníkem, proti nim starší muž s trubkou, který právě dotrubuje fanfáru. Od pravého portálu přichází mladší muž s bubnem. Starší muž dotroubí.

PŘEDSEDA: Troubí, že je to o rozum. Pavlíčku, Už mi koně vyvádějí —
PAVLÍČEK (*rozebírá trubku, foukne ostře do náustku*): To foukám
jedině o pohřbu. Jinak ne.

PŘEDSEDA (*k mladšímu muži s bubnem*): A ty, Michale, za co ty jdeš?
MICHAL (*sedí na židli, buben má před sebou*): Za bubeníka! (*Zvedne
paličky a spustí.*)

*Cihlář vejde zprava, pověsí čepici na věšák, zacpe si uši malíčky. Petr
udělá nervózní gesto k předsedovi.*

PŘEDSEDA (*k Michalovi*): To stačí! (*Dívá se po cihlářovi.*)

CIHLÁŘ (*dojde k tajemníkovi, podává mu ruku*): Já jsem tady cihlář.

TAJEMNÍK: Fidrmuc.

CIHLÁŘ: No, jak se vám u nás líbí, pane doktore?

TAJEMNÍK: Já nejsem doktor.

CIHLÁŘ: Aha.

TAJEMNÍK: Hezký kraj.

CIHLÁŘ: Jo, hezkej —

TAJEMNÍK: Říkal jsem si, když jsem vystoupil z autobusu, to by
měl vidět Lada!

CIHLÁŘ: Leda tak.

PŘEDSEDA: Že jo?

TAJEMNÍK: Románský kostelíček —

CIHLÁŘ: Vloni se tam nák dostali holubi, sedali andělům na rameni
a dělali na oltář.

PŘEDSEDA: No, památkáři nás honili!

CIHLÁŘ: Jsou to jen bílý kopce. Víc kamení než hlíny. A dolejc mokřiny. Samá voda.

TAJEMNÍK: A kde se tu bere?

PŘEDSEDA (*směje se*): Pámbuví, asi je pod náma moře.

CIHLÁŘ: Tady kopnete motykou a vyskočí pramen. Jdete do pěkný díry.

PŘEDSEDA: Nestraš, nestraš. Soudruh Fidrmuc tady kupuje barák.

TAJEMNÍK (*k předsedovi*): Přijede ta paní?

PŘEDSEDA: Jo, můžem se u ní stavit, ať to vidíte —

TAJEMNÍK: Zvenku to nevypadá špatně.

PŘEDSEDA: To bych řek. Však ten její stavěl půl Prahy, to víte, že na svým nešetřil.

PAVLÍČEK (*k Michalovi*): Moc do toho řežeš. (*Odchází vlevo.*)

CIHLÁŘ: Vždyť je to buben.

Tajemník se nakloní k předsedovi.

PŘEDSEDA: Na chodbě, ty dveře vpravo —

Tajemník odchází vpravo.

MICHAL: Aby to nedunělo, když je to dutý. (*Odchází vlevo.*)

PŘEDSEDA (*k cihlářovi*): Tak co? Co říkal?

CIHLÁŘ: Ále!

PŘEDSEDA: Žes ho nepřived?

CIHLÁŘ: Jsem jeho chůva?

PŘEDSEDA: To bych to akorát svolával! Ten tady chodí celej nervózní, my už mu na trumpetu hrajem a na buben.

CIHLÁŘ: Na to si musí zvyknout, nejsme ouřad.

PŘEDSEDA: Mně to už leze krkem, celej Král!

MLADÍK (*v teplákové bundě vejde zprava, dojídá krajíc*): Ahoj, lidi.
To má bejt schůze?

PŘEDSEDA: Je tady novej tajemník.

MLADÍK: A chce mě vidět, jo?

PAVLÍČEK (*vejde zleva, za ním Michal*): Smrťák se ptá, jestli u toho musíme bejt.

PŘEDSEDA: Začnou bez vás.

MICHAL: Bez nás nemůžou začít.

MLADÍK (*vytáhne šavli z pochvy*): Ta se blejská, prosím, po sidolu!

Zprava vejdou Věra s Marií, nesou prádelní koš s papírovými škraboškami.

VĚRA: Dobré odpoledne! Tak masky jsou tady! Teď je přivezli!

MLADÍK (*zastaví Věru s Marií*): Ukažte, ukažte to! (*Leze jim do koše.*)

VĚRA: Bratr se bude zlobit —

Mladík vyndá z koše škrabošku, nasadí si ji. Pavlíček a Michal ho následují.

PŘEDSEDA: Tak si je vem!

CIHLÁŘ: Co si na nich vezmeš? (*Jde také ke koši.*) Mařenko! Co šaty, šijou se?

VĚRA: Šijou, šijou.

MARIE: Ale já jsem kvůli nim dostala, strejčku.

CIHLÁŘ: Jak to, jak to?

MARIE: On vám to tatínek řekne.

CIHLÁŘ: Proto měl na mě pifku!

PŘEDSEDA: A co jste to sehnali za masky? Jsou někdy udivený.

VĚRA: Tahle je zvláštní.

MLADÍK: To je ona!

VĚRA: Pro koho je?

MLADÍK: Pro nebožtíka.

CIHLÁŘ (*podá masku Věře*): Tu nechci. Mně stačí nos. (*Nasadí si velký nos.*)

PŘEDSEDA: Jak malí vénové.

CIHLÁŘ (*podává předsedovi masku*): Vem si taky, neboť srab. Ška-rohlíde.

PŘEDSEDA (*nasadí si masku*): Není se do čeho podívat. I to zrcadlo mi zabrali —

CIHLÁŘ: Pocem, Pavlíčku, za co jde moje stará?

PAVLÍČEK: To ti neřeknu.

CIHLÁŘ: Panebože, ani ji nepoznám!

PŘEDSEDA (*k cihlářovi*): Ty vypadáš.

CIHLÁŘ: A ty! Že neuděláš projev! Udělej projev!

Předseda „dělá projev“.

VĚRA (*sedne si ve smíchu na židli*): Mně se něco stane!

TAJEMNÍK (*se vrací zprava*): Tak co bude, soudruzi, co uděláme?

CIHLÁŘ: Vemte si taky jednu.

MARIE (*drží koš, k tajemníkovi*): Nechcete?

TAJEMNÍK: Ne, děkuju. (*Skloní se nad stůl.*) Nějak vám nejde ten Král.

Marie odejde s košem vlevo.

PŘEDSEDA (*vzdychne*): Pěknej prevít.

TAJEMNÍK: Má tu psané dva koně.

MLADÍK: Dneska dali kobyly na jatka.

TAJEMNÍK: A jak to přijde, chalupník —

PŘEDSEDA (*zvedl si masku do čela a balí si cigaretu z plechové tabatěrky*): Chrapoun má v hlavě počítadlo, má rozum, pane, je mazanej, a chalupník má v hlavě ty svoje kousky, má je tam zadřený, tak se jich drží všema desíti. To by dřív pustil duši.

CIHLÁŘ (*na předsedu*): On to zná. Taky je z toho.

MLADÍK: Rozpustíme to, ne?

PŘEDSEDA (*podívá se na cihláře, k tajemníkovi*): To máte těžký, při sobotě, před muzikou —

PAVLÍČEK: Je nás tu pět a půl.

PETR (*mluví do mikrofonu*): Jedna, dvě, tři, čtyři, pět, šest —

SMRŤÁK (*v holičském plášti vejde rychle zleva*): Já vás zdravím!

Předsedo, tobě se omlouvám, ale všechno to visí na mně — pusť

mi je, kvůli nim se to zdrží — je to jednou do roka, sakra! — Král vám nepřišel, co?

Předseda mávne rukou. Smrťák si odvádí Pavlíčka a Michala.

PŘESEDÁ (k mladíkovi): Pojď taky!

VĚRA (ke Smrťákovi): Hned jsem tam.

SMRŤÁK (ironicky): Buď tak hodná! (Odejde s Pavlíčkem a s Michalem.)

Věra sbírá odložené masky.

TAJEMNÍK (k předsedovi): Je to škoda. Zapnou vám rozhlas, mohlo se to hned vyhlásit. Připravíme se o pěkný trumf.

CIHLÁŘ: Tadyhle Věruška, ta má na něho vliv.

VĚRA: To na mně nechtějte! (Odejde vlevo.)

PŘESEDÁ (vytáhne hodinky na řemínku, k tajemníkovi): My už jsme se něco do něho namluvili, nemyslete. Měl by to, šťoura, lepší. Ale to radši sedře sebe i děti —

TAJEMNÍK: Pomáhají mu děti?

PŘESEDÁ: Jo, kluk je trochu —

MLADÍK: Cvaknutej.

PŘESEDÁ: Ten jde za ním jako slepej, ale holku má šikovnou. Teď tu byla, ta, co vám nabízela masku —

MLADÍK: Pořád brečíte, že je málo lidí, tady máte dva, a neumíte je přitáhnout.

PŘESEDÁ: Teď máš řeči, teď jo, a když přijde k věci, čumíš do stropu, nebo máš rande.

MLADÍK: Já tu sedím v technický komisi, to není vůbec mý pole!

PŘESEDÁ: Abys věděl, od prvního tě tady máme, budeš vyreklamovanéj.

MLADÍK (užasne): Jak to? Nedělejte si srandu.

PŘESEDÁ: Máš po fabrice. Pole jste dali a dělat nechcete nikdo.

MLADÍK: A co bych tu dělal, prokristapána!

TAJEMNÍK: Pomůžesh soudruhům, to tě, člověče, neláká?

MLADÍK: Tebe by to, soudruhu, lákalo?

TAJEMNÍK: Proto jsem tady.

MLADÍK (*uhodí paličkou do bubnu*): A co u vás dostanu, co?

TAJEMNÍK (*k předsedovi*): Poslyšte, a což vyhlásit ho rozhlasem?

PŘEDSEDA: Koho? Vždyť nejsou hotoví.

CIHLÁŘ (*podívá se do pozadí po Petrovi*): Ty se s tím taky ale — to vám řeknu!

TAJEMNÍK (*jde k Petrovi*): Soudruhu, už to funguje?

PETR: Všecko vám nepoběží.

MLADÍK (*k cihlářovi*): Co máte proti mně?

TAJEMNÍK (*vezme si od Petra mikrofon*): Haló, haló! Věnujte prosím pozornost tomuto hlášení: Žádáme rolníka Františka Krále, aby se dostavil na místní národní výbor. Pokud možno ihned. (*Zakryje rukou mikrofon a vrací jej Petrovi.*)

Zleva vyjde Marie, za ní Věra.

VĚRA (*nese kabát, k mladíkovi*): Ty prej máš dlouhý rukávy.

MLADÍK (*zarytě*): A není to fuk? Dlouhý, nebo krátký.

PŘEDSEDA: Tlustý, nebo tenký.

CIHLÁŘ: Koukej, aby ses líbil, že jo, Mařenko?

Mladík si zkouší kabát. Věra špendlí záložky.

MARIE (*k předsedovi*): Tatínek nemůže. Je doma sám.

TAJEMNÍK (*k Marii*): Otec vás poslal?

MARIE: Ne.

VĚRA: Mařenka přišla se mnou.

TAJEMNÍK: Chtěli jsme si s ním popovídat. Co tomu říkáte? Jak vy se na to díváte?

Marie mlčí.

CIHLÁŘ: Chtělaš na zahradnickou školu, vid'?

TAJEMNÍK: Proč jste nešla?

MARIE: Já jsem si to rozmyslela.

TAJEMNÍK: Anebo vás tatínek nepustil?

MARIE: Mám na vás počkat, paní Věro?

SMRŤÁK *(vejde zleva)*: Předsedo, ty mě zničíš!

PŘEDSEDA: Nedělej paniku.

SMRŤÁK *(na mladíka)*: Tak mi ho pusť, s ním to stojí a padá.

PŘEDSEDA *(k mladíkovi)*: Jsi tak důležitý?

MLADÍK: Jsem blbej! Budete koukat, jak vám to roztočím!

SMRŤÁK: Jen to vykecej!

TAJEMNÍK: A co je vlastně —

SMRŤÁK: Maškary! Konec masopustu!

TAJEMNÍK: To se u vás ještě drží?

CIHLÁŘ: A to my si rádi vyrazíme.

PŘEDSEDA: Na to jsme kadeti! *(K Smrťákovi.)* Tady soudruh Fidrmuc by potřeboval oholit —

SMRŤÁK: Budu se těšit! *(Odchází s mladíkem, k Věře.)* Ten buben přines!

PŘEDSEDA: Tak co? *(Z vedlejší místnosti zavřískne trubka, předseda začne skládat papíry na stole.)* Tak nic.

Věra zvedne buben, Marie jí podá paličky.

TAJEMNÍK: Počkejte!

Je slyšet důrazné zaklepání na dveře.

PŘEDSEDA: Že by? — Dál, prosím!

Zprava vejde paní Pražka s kabelou a s deštníkem.

PRAŽKA: Přeju dobré odpoledne.

CIHLÁŘ: Starou belu. *(Odchází vlevo.)*

PŘEDSEDA (*k paní Pražce*): Pěkně vítám. Tak jste přijela.

PRAŽKA: Jdu rovnou od autobusu, pane předsedo.

PŘEDSEDA: Soudruh Fidrmuc, náš tajemník.

Tajemník podá Pražce ruku.

PRAŽKA: Těší mě, moc mě těší!

Věra se zdraví s Pražkou, odchází s bubnem vlevo.

PRAŽKA (*posadí se na židli doprostřed*): To byla cesta! Div nevytřesou z člověka duši.

Marie odejde rychle vpravo.

Tma.

Zaduní bubny, jeviště se naplní maškarami. Na zadním prospektu je v siluetách vidět vesnici v kopcovité krajině. Maškary okukují jedna druhou a zkoušejí si první kroky v nezvyklých úborech. Poslední přibíhá Smrťák s husarem, naráží mu ve spěchu husarskou čapku a přepásá ho šavlí. Za nimi dobíhají maškara s bubnem a maškara s trubkou. Husar stane uprostřed, vypne se, vytrhne šavli, trubka zavřískne.

HUSAR: Ještě před půl hodinou
jsem neměl do čeho píchnout,
zíval jsem na plnou hubu
v černý hodince nudy,
tupým klackem jsem drnkal
o holý venkovský ploty —
pane, ty hrajou jak harfa:
teď si mávám šavlí a vejskám!

SMRŤÁK: Hlavně to neumaž. Dostals to čistý, tak to v pořádku vrať.

HUSAR: Kde je únor? Je začátek března,
dva dny se tudy hnal vítr,
odemkl ledy a spolykal sníh,
načechral nebožku trávu,
v patách za ním jde teplo,
zase tu umírá smrt!

Trubka zavřískne.

SMRŤÁK: A na večír si přelešti holínky, rozumíš?

HUSAR: Jdu jí na pohřeb tančit!

Nejsem vycpanej slámou,
kašlu na hrací strojky,
žádný drátky
nevedou ode mne nikam!

Trubka zavřískne. Husar vyskočí a obseká se na důkaz svých slov šavlí.

SMRŤÁK: Neblbni pořád s tou šavlí! Je ostrá!

HUSAR: Těma očima můžu

svlíknout i hada, neujde jim nic!

SMRŤÁK: Šetři se, nevyplivni se hned, do půlnoci máš daleko!

HUSAR: Poctivý uši — slyším trávu růst

a můžu vám to celý přezpívat:

zelenou písničkou jsem živ!

SMRŤÁK: Berte to popořádku, chalupu po chalupě!

HUSAR: Je tohle koudel? To jsou pravý svaly,

a těmi svaly já se svalím

a zase vstanu: hele, asi tak!

Trubka zavřískne. Husar udělá kotrmelec.

SMRŤÁK (*se rozčilí*): Tak ho vidíte, šaška jednoho! Válí se po zemi!

HUSAR (*omlouvavě*): Z toho krev neteče, to je básnička.

SMRŤÁK (*oprašuje ho*): A kdo tu za všechno ručí? — Já. A kdo to zaplatí? — Vy ne! Tak se podle toho koukejte chovat. Nebo to sbalím a bude po srandě.

MAŠKARY: Neblázni, Smrťáku.

SMRŤÁK (*uklidní se*): Je to, doufám, každému jasný. Až uvidíte Jindřicha, pošlete ho za mnou, já vám ho zrychtuju. Ale s tím funusem počkáte na půl šestou, až zavřu kšeft, o to bych nerad přišel! (*K husarovi.*) Ty mi za všechno ručíš.

HUSAR: Můžeš se spolehnout, šéfe.

SMRŤÁK (*odchází*): A žádný básničky! Nebo — (*Udělá významné gesto a odejde.*)

Bubny zaduní, maškary se staví do špalíru kolmo k hledišti, dělají alej stromů. Husar stojí v popředí, vytasí šavli, trubka zavřískne, v pozadí se objeví Marie.

HUSAR: Marie, Marie!

Marie se nerozhodně zastaví. Husar volá.

HUSAR: Že jsi taková hezká?

MARIE: Jak to můžete říct?

HUSAR: To my poznáme: sebe po hlase a tebe po kráse. Na koho čekáš?

MARIE (*ukáže na špalír*): Tady stávaly topoly.

HUSAR: Teď tu stojíme my. Počkej, až bude léto. Uděláme ti chládek, přijdeš?

MARIE: Já nemám čas. A v létě teprve, kdepak!

HUSAR: Tak přijď na jaře. Ukážeme ti, jak se dělají listy.

MARIE: A vy to víte?

MAŠKARY: My to nevíme, my to děláme.

Zvednou paže se zaťatými pěstmi, kolébají se v bocích, pohybují pažemi a předloktím, otvírají dlaně, vlní chvějivě prsty, bubny duní.

MARIE (*ve smíchu*): Že vás to nemrzí, tak brzy!

HUSAR: V dubnu s tím začneme doopravdy.

MARIE (*přiblíží se k nim*): Tady je to smutný. Ani pták tady nepípne.

HUSAR: Chceš slyšet vrány? (*Tleskne do dlaní.*) Kšá!

Maškary začnou mávat pažemi, zaplní celé jeviště, ozve se mohutné krákorání vran.

MARIE (*se dívá vzhůru*): Panebože, těch je! Úplně zakryjou nebe.
Kde se tu vzaly?

HUSAR: Letí na funus. Dodejchává zima!

Maškary se utiší, staví se znovu do špalíru.

MARIE: Už mi nic neukazujte. (*Jde do popředí špalírem maškary.*)

HUSAR: Za tebou by nás šlo, celý stromořadí.

MAŠKARY: Ta se točí po jiným stromě!

MARIE (*vyndá z kapsy jablko, podává je husarovi*): Jděte už. Nechcete jabko?

MAŠKARY (*honem zvedají ruce, dělají stromy*): My jsme topoly, nejíme jablka. My jenom rostem, až do nebe.

MARIE: Co teď budete dělat?

HUSAR: Chodit po vsi. Za tebou taky přijdem.

MARIE: Tak přijďte. Zametu zápraží a hodím tam smrkový chvojí, to krásně voní. Ale mám ráda veselo, bez veselý mi nechodte.

HLAS (*zpozzdáli*): Marie, haló, Marie!

HUSAR: Někdo tě volá.

MARIE (*podlehne zmatku*): Já se s ním nechci potkat!

HUSAR: Uděláme ti stromy, tak hustý, aby za tebou nemohl!

Maškary se staví do špalíru, tentokrát užšího, zvedají ruce, husar stane za Marií s tasenou šavlí.

RAFAEL (*objeví se v pozadí, stoupá na špičky*): Jsi to ty? Jsi to ty!

HUSAR: Radši si ji pořádně prohlídni.

RAFAEL (*zastaví se před špalírem*): Proč stojíš u toho roští?

MAŠKARY (*zahučí*): Jsme rošťáci, huuú!

RAFAEL: Jdu zrovna od autobusu — Marie!

Vstoupí nedůvěřivě do špalíru, pak přidá do kroku, ale maškary náhle spustí ruce a zatarasí mu cestu. Marie se dá do smíchu.

RAFAEL: Ať toho nechají, tebe poslechnou spíš!

MARIE: Jak mě může strom poslechnout? Ten si dělá, co chce, dokud ho nepodříznou.

RAFAEL: To jsou u tebe stromy?

MARIE: Vy z města taky nic neznáte.

RAFAEL: Chci s tebou mluvit —

MARIE: Tak mluv.

Maškary začínou hučet.

RAFAEL: Ať mi do toho nebzučej!

MARIE: Copak les bzučí? Les šumí.

Maškary přidají, stoupají na špičky, zvedají ruce, napodobují vichřici.

RAFAEL (*toho využije, chce uniknout, ale poslední maskara mu nastaví nohu, Rafael upadne*): Prevíti jste, kořeni jste!

HUSAR (*položí mu šavli na šíji*): Ani se nehni!

RAFAEL (*opírá se o ruce*): Já tu pro tebe umřu.

MARIE (*klekne si proti němu*): Tak se mnou chvilinku mluv.

Maškary s husarem se rozptýlí po jevišti.

RAFAEL (*obezřele si klekne*): Dostala jsi můj dopis?

MARIE: Nedostala jsem žádný.

RAFAEL: Jak je to možný? Já sem jedu jen kvůli tobě.

MARIE: To není pravda.

RAFAEL: A co by mě sem asi táhlo, nevíš?

MARIE: Budete se stěhovat, milostpaní nám psala.

RAFAEL: To je fakt. Ale já jedu za tebou, stejně.

Jedna z maškar napodobí hlas paní Pražky.

HLAS (*zpovzdáli*): Rafaeli! Rafaeli!

RAFAEL (*trhne sebou*): To je bábina, to je ona!

MARIE: To tvoje andělský jméno!

RAFAEL: Nemůžu za svoje jméno.

MARIE (*zvedá se*): Stejně jsi moula.

RAFAEL (*směje se*): To víš.

MARIE (*stojí proti němu*): Večr je muzika.

RAFAEL: A co děláš teď?

HLAS (*se přiblížil*): Rafaeli! Rafaeli!

RAFAEL (*vyletí*): Do prkýnka! Ať ji zadržej!

MARIE (*k maškarám*): Udělejte zase ten les, hodně hustej!

RAFAEL: To ona prokoukne!

HUSAR: Tak uděláme hezkej les, aby vábil. S písničkama a voňavej.

Maškary se rozestoupí v háj, husar začne hrát na okarínu.

RAFAEL: Ty jdeš k muzice? Já s tím nepočítal, nic tu na sebe nemám —

HLAS: Rafaeli!

RAFAEL: Škoda. Naučil bych tě twist. Takovej neznáš, koukni! (*Dělá figury, okarína ho doprovází.*)

HLAS: Pojď mi pomoci s tím kufrem, nebo ho postavím do bláta a bude to!

RAFAEL: Co tomu říkáš? A to se v blátě tancuje blbě!

MARIE: Kam ty na tohle chodíš?

RAFAEL: Vy z venku taky nic neznáte. (*Směje se.*)

HLAS: Poslechni, kdo je ti milejší? Já, nebo nějaká žába?

MAŠKARY (*konejšivě*): Fialky, fialky...

RAFAEL (*jde do středu, křikne*): Kdo je u tebe žába?

Maškary ho obstoupí, dvě z nich vlečou z pozadí velký kufr. Marie toho využije, odchází vlevo.

HUSAR: Marie! Může tě zas něco potkat!

MARIE: Tomu se nevyhnu. Sbohem! (*Rychle odejde.*)

RAFAEL (*k maškarám*): Vždyť je prázdněj, vy blázni! Vezem ho na krámy.

MAŠKARY (*pochybovačně*): Jen aby, jen aby.

HUSAR (*přiblíží se k nim*): Ten je naditej, pane!

Jedna z maškar začne jódlovat.

RAFAEL (*točí se po Marii*): Marie!

MAŠKARY (*zastoupily mu cestu*): Nech na hlavě! Máš tam skřípnutýho tyroláka.

RAFAEL: Já padnu! Tak se dívejte! (*Otevře kufr, vyndá bendžo a tyrolský klobouk.*) To hraje, když na to šáhnu! (*Narazí si klobouk, zvedne kufr, bendžo drží nad hlavou, dá se do běhu.*)

Maškary běží za ním.

Tma.

U paní Pražky. Pokoj je částečně už v dezolátním stavu: obrazy opřené u zdi, svinutý koberec, zapakované i prázdné krabice a bedny. Jenom kout pokoje je v pořádku: šezlong, křeslo a lampa na stojanu. Na zemi blízko stolku je starý gramofon s troubou. U něho klečí paní Pražka před hromadou knih a rozbaluje balíček, který jí podala Věra. Uvidí župan.

PRAŽKA: Vy jste zlato! Už bych si nevzpomněla. To je můj květovaný, starý, šeredný hadr, ale hřeje to! Hezky jste to přešila. Věruško, co jsem dlužna? Čekám hosti, předsedu s tajemníkem. Mně už je jedno, komu to prodám. Potřebuju peníze! Vy mi budete chybět, vy už jste mi všechno tak porychtovala — Něco vám dám, ať máte památku po mně. *(Jde ke stěně, vezme jeden obraz a obrátí jej lícem k Věře.)* Co je na tom?

VĚRA: Ňáká — Ňáká baletka —

PRAŽKA: Aha, to je Žofi. *(Vezme druhý obraz.)* Tenhle je váš.

VĚRA: Milostpaní —

PRAŽKA: Žádné řeči, je váš. Nádherná práce! To kopíroval jeden náš známý podle Raffaelovy Madony.

VĚRA: Ale jak já k tomu přijdu?

PRAŽKA: Mlčte, udělala jste pro mne dost. A pak, já ten obraz v Praze mít nemůžu, je to religiózní věc. Tady máte papír a motouz, nemusí každý vidět, co nesete.

VĚRA: To vám děkuju mockrát. *(Klekne si k obrazu a balí jej.)*

PRAŽKA: Chtěla jsem vás poprosit, kdybyste měla chvíli zítra po poledni, až mi přijede to auto —

VĚRA: Já bych třeba přišla hned ráno —

PRAŽKA: Byla byste tak hodná? Všecko stejně vzít nemůžu, abych polovičku rozdala — Královi dostanou taky nějakou maličkost. Slíbili mi vajíčka —

VĚRA: Zeptám se Mařenky.

PRAŽKA: A ten Král, je pořád ještě —

VĚRA: Pořád.

PRAŽKA: On na to doplatí. Dneska je nejlepší nic nemít. Nic. Já měla dva domy, a nebudu mít nic. Pražskej jsem darovala státu — a ještěže jsem to udělala, teď už to prej ani nechťejí, to se ví, nabrali si toho a nemůžou to stačit! Nic nechci, nic, mám dva pokoje na Jiřího náměstí, platím si činži a je mi docela fajn, to vám řeknu — no, nebudu vás zdržovat, zítra, Věruško. *(Podává jí ruku.)*

VĚRA *(nejistě)*: Milostpaní, chtěla jsem s vámi o něčem mluvit.

PRAŽKA: Ale prosím. Co byste ráda.

VĚRA: To se týká mladýho pána.

PRAŽKA: Jakýpak mladý pán, je to usmrkaněj kluk. Oč jde, Věruško? Proved vám něco?

VĚRA: Milostpaní, vy víte, že chodím ke Královům, s Mařenkou jsme skoro kamarádky —

PRAŽKA: Aha. Ale to už je přece v pořádku, není? Nevymejšlejte si romány. Raf má před maturitou —

VĚRA: Já si taky říkám, je mladej, bůhvíkoho potká —

PRAŽKA: No ovšem. Já se tomu děvčeti divím!

VĚRA: To byste jí křivdila, milostpaní.

PRAŽKA: Přece by se Rafael nenechal pobláznit takovou holčičkou? To ona má animó na ty moje dva pokoje —

VĚRA: Milostpaní! Včera jsem dostala dopis od něho, svěřil mi tam pár řádek pro ni — mám ho u sebe, ten dopis.

PRAŽKA: Klidně mi ho můžete ukázat.

VĚRA *(vytáhne dopis z kapsy)*: Já nevím, je to zalepený — on by mi to neodpustil — je to taková důvěrnost od něho —

Rafael si otevře loktem dveře, v jedné ruce má kufr, v druhé bendžo. Pražka vytrhne Věře dopis z ruky.

RAFAEL *(zavře dveře nohou)*: Dobrej večír. Teda odpoledne.

PRAŽKA *(schová dopis)*: Proč mlátíš dveřma, Rafe?

RAFAEL: Mám plný ruce. *(Roztěkaně pustí gramofon.)*

PRAŽKA: Myslela jsem, že mi zatopíš, než přijdu.

RAFAEL (*zastaví se před Věrou*): Byl jsem u vás.

PRAŽKA: Na tebe není spolehnutí. Kde se touláš?

RAFAEL: Honily mě maškary. Můžu za to? (*K Věře.*) Zatancujete si se mnou?

VĚRA: Já?

RAFAEL: Bodejť!

PRAŽKA: Nepřeskočilo ti, Rafe?

RAFAEL (*vezme Věru za ruce*): Máte trému? (*Začne tancovat.*)

VĚRA (*zmateně*): To nejde, opravdu —

RAFAEL: Tak ne. Já se taky s každým neshodnu! (*Zastaví gramofon, vezme kufr.*) Zapnu ti nahoře kamínka.

PRAŽKA: Buď tak hodnej!

Rafael odejde s kufrem. Pražka rozlepi dopis a čte.

VĚRA (*sklesle*): Já jsem vám to neměla dávat.

PRAŽKA: A ne. Udělala jste dobře.

VĚRA (*vezme si obraz*): Děkuju mockrát, milostpaní.

PRAŽKA: Není zač.

Věra odchází. Za chvíli se ozvou Rafaelovy kroky, Pražka schová dopis a jde ke hromadě knížek, vejde Rafael, vezme si bendžo.

RAFAEL: Vypadla jako cukrář.

PRAŽKA: Jak to mluvíš?

RAFAEL: Jak to vidím.

PRAŽKA: Poslechni, Rafe, co je to s tebou?

RAFAEL: Se mnou? Já nic nepozoruju.

PRAŽKA (*zvedá se*): Ty mě trápíš, Rafe; ty mě trápíš. (*Ukáže na šezlong.*) Sedni si tady. A nech toho brnkání, měj aspoň trochu slušnosti, ano? (*Sedne si do křesla.*)

RAFAEL: Promiň, promiň. (*Odloží bendžo, položí se na šezlong.*)

PRAŽKA: A nelehej si, když s tebou mluvím!

RAFAEL (*sedne si*): Můžu si opřít bradu?

PRAŽKA: Přišly na tebe klackovský léta, vid'? Hoří to s tebou.

RAFAEL: Asi to se mnou hoří.

PRAŽKA: Já se musím zas do té školy vypravit a zeptat se —

RAFAEL: Ty si děláš zbytečný starosti. (*Zvedne se, jde ke hromadě knížek.*) To taky povezem s sebou?

PRAŽKA (*dívá se po něm*): Ty vypadáš!

Rafael se shýbne pro nějakou knihu.

PRAŽKA: Takhle mi do školy chodit nebudeš, to ti říkám!

RAFAEL (*listuje v knížce*): Když chceš, tak nebudu.

PRAŽKA: Víš, co to bylo za prošení a běhání, aby tě tam vzali, víš dobře, jaký to máš! Z těch lidí, co jsem znala, už skoro nikdo nahoře nesedí —

RAFAEL: Někdo ti něco nakukal, vid'?

PRAŽKA: Byl jsi moc hodnej, dokud jsi byl dítě —

RAFAEL: A najednou je ze mne mizera a lump!

PRAŽKA: Rafe, my jsme si jednou slíbili, že budem jako dva kamarádi, že si všechno na sebe řeknem —

RAFAEL: Když ono je to někdy těžký, že jo! Takoví kamarádi zas nejsme. Jsou věci, který mi nejdou z huby — tedy z úst, no — ty si všechno moc bereš, a to je hrozný!

PRAŽKA: Taky jsem byla mladá, ale člověk musí znát míru, kam až může —

RAFAEL: Jenže na to jsi přišla až pozdějc, ne?

PRAŽKA: Tak mi to řekni.

Rafael mlčí.

PRAŽKA: Budu úplně klidná, nic ti nebudu vyčítat, to ti slibuju, Rafe.

Rafael mlčí.

PRAŽKA: Ty jsi zamilovanej, vid'?

RAFAEL (*zvedne hlavu*): Vypadám na to?

PRAŽKA: Jsi zamilovanej, vid'?

RAFAEL: A když? (*Posadí se.*) Ale to není to.

PRAŽKA: Dneska se začíná brzo, je už takovej svět. Ale aby sis dělal vážnou známost, v tvém věku —

RAFAEL: Nechtěj tolik mý dobro, prosím tě!

PRAŽKA: Jednou mi dáš za pravdu, Rafe. A bude možná už pozdě.

RAFAEL (*vyletí*): Hele, tak já ti něco řeknu a uvidíme, jak vyletíš.

PRAŽKA: No?

RAFAEL: Já jsem o tom mluvil už v létě, podívej, co kdybych nechal tý školy?

PRAŽKA: Rafe —

RAFAEL: Počkej, nevyskakuj hned. Stejně to dělám, jenom že musím, mě to nebaví, já ti stejně dál nepůjdu —

PRAŽKA: Tak dost! To se ani neopovažuj! Takový nápad!

RAFAEL: Jako dva kamarádi, že jo?

PRAŽKA: Rafe, jestli mě máš jen trochu rád, už o tom nemluv!

RAFAEL: To je šílený.

PRAŽKA: Musíš mít přece nějaký — nějaký papíry, ty musíš mít!

RAFAEL: Copak papíry dělají člověka? (*Zvedne namátkou z haldy jednu knížku.*)

PRAŽKA: Nemluv hloupě. Bez papírů skončíš jako nádeník. Půjdeš k lopatě. Každý trouba si může na tebe houknout. My jsme se narodili, a už si nás vážili! Dneska nikdo moc nemá, proto každé kouká, aby něčím byl, aby se vyšvihnul!

RAFAEL: Ale to je dost hrozný, ne? Dělat všechno jen kvůli tomu!

PRAŽKA: Jinak to nejde!

RAFAEL (*uhodí knížkou o zem*): Když já, ksakru, chci dělat to, co mě těší! Já se nechci vyšvihnout, mně je takhle docela dobře!

PRAŽKA (*sbírá ze země knížku*): Moje knížka! Proč mlátíš o zem s mojí knížkou?!

RAFAEL: Takovej škvár.

PRAŽKA: Házet knížkou, to je barbarství, rozumíš?!

Vejdou předseda s tajemníkem.

PŘEDSEDA: Dobrý odpoledne, jsme tady.

PRAŽKA: Čekám vás, pánové — ale jdete do hrozného nepořádku, to mi musíte prominout.

TAJEMNÍK: Jako při stěhování.

PRAŽKA: Řeknu vám, že se hrozím, kam to všechno složím, mám dvě místnosti —

PŘEDSEDA (*rozhlédne se po místnosti*): No, to bych prodal, milostpani, bejt vámi.

TAJEMNÍK: Jestli je to možné, rád bych to viděl ještě za světla —

PRAŽKA: Jistě, Rafael vás provede — vem si baterku, Rafe! (*K předsedovi.*) Jak jsem vám psala, pane starosto, vážné zájemce mám, ovšem (*obrací se k tajemníkovi*) nikomu jsem napevno neslíbila, máte přece přednostní právo, to musí každý uznat —

Rafael stane vedle ní s velkou baterkou v ruce.

Tma.

Na jevišti je vesnice z jiného pohledu. Bubny duní, maškary se volně rozestoupí po jevišti, z pozadí přichází Jindřich se svěšenou hlavou, na krku koňský chomout, jde pomalu.

HUSAR (s výčitkou): Jindřichu, Jindřichu!

MAŠKARY (tiše): Aby neutek!

HUSAR: Jako sedlák. Taký už kouká k zemi a nic jinýho nevidí.

MAŠKARY (obstoupí Jindřicha ze všech stran): Seхни se, ať může vítr foukat! Povyskoč, poroste tráva! Zavři oči, nebo nevyjdou hvězdy!

Jindřich se zastaví, zvedne hlavu.

HUSAR: Stromy jsou žíhaný a nebe je červený. Jablíčka zrajou pod zemí. V povětrí lítají žáby. Vrabci zobají pod vodou. Kozy běhají pozpátku a listí shazuje vrby a olše. To se ti nelíbí?

JINDŘICH (se usměje): To se mi líbí.

HUSAR: Vloni jsi chodil s námi, měl jsi oči navrch hlavy.

MAŠKARY: Letos má taký ránu.

JINDŘICH: To je náš parádní chomout. (Poskočí, rolnička na chomoutu zacinká.)

HUSAR: To je zvláštní, mít na krku chomout, když nejsi kůň. Nebo jsi kůň?

JINDŘICH (zavrtí v údivu hlavou): Vy jste!

HUSAR: Tady máš stáj. (Přikutálí nízký špalek a vtlačí Jindřicha na něj.) Třeba jsi ušlej. Kde jsi chodil?

JINDŘICH (se otřese): Radši nemluvit.

HUSAR (podává mu podkovu): Vaše kobyla ji ztratila. Nosím ji v kapse od samýho rána.

JINDŘICH (vezme podkovu, drží ji nevšímavě v ruce): Aspoň malý křovíčko kdyby tu rostlo.

HUSAR: My ti půjčíme masku. (Podává mu škrabošku na hůlce, je to tragická maska.) Tu si můžeš podržet před sebou.

JINDŘICH (*schová se za škrabošku*): Je trochu veselá?

HUSAR: Má hubu od ucha k uchu.

Jindřich se rozvzlyká.

MAŠKARY: Pláče!

HUSAR: Nebreč, nebreč, máš hezký boty.

JINDŘICH (*se uklidní*): Já jsem byl na jatkách. S naší kobyloou. Už byla stará. Už se dívala jenom na jedno oko, ani nechtěla orat. Sedum let neměla hříbátko. Už jí vzali i vojenskou knížku. Tak jsem jí podal kus cukru, dal jsem jí parádní chomout a šla jako na vlastní svatbu, teprve do města jsem ji musel táhnout. (*Podívá se na podkovu v ruce, jako by ji teprve uviděl.*) A já pořád, kde mohla ztratit tu podkovu!

HUSAR (*podívá se po ostatních*): Nám chybí blázen. Nechceš ho pro nás udělat?

JINDŘICH: To já nemůžu, blázna. Nevěděl bych, co s rukama.

HUSAR: Ruce ti můžou bejt ukradený.

JINDŘICH: Kdo by mě zastal? Škoda těch rukou.

HUSAR: Běž domů, pověš chomout na hřebík a vem si jen trochu mouky. Uděláme ti tváře.

JINDŘICH: Co by tomu řek táta?

HUSAR: Nic se nedoví.

JINDŘICH: A když se zeptá, kam jdu? Co mu řeknu?

HUSAR: Že jdeš tam, kam čtyři jednoho nesou.

JINDŘICH: Takovou koninu?

HUSAR: Teď jsme tu měli tvou sestru.

JINDŘICH: Kam šla, Marie?

HUSAR: Pro šaty k švadleně. Byla hodnější než ty. Všecky nás pozvala.

JINDŘICH (*se zvedne*): Ach jo.

HUSAR: Uděláme ti živýho koně, aby tě dovez. Krásnýho koně, kterej řehťá, staví se na zadní a tancuje podle trumpety a bubnu.

JINDŘICH (*zvedne ze země šavli*): Dej mi k němu tu šavli.

HUSAR (*vytrhne mu šavli*): Ani za celej svět!

Zamává šavlí, ozvou se bubny, trubka zavřískne, vyběhne kůň, staví se na zadní, vyhazuje, pak dokluše k Jindřichovi, sehne se, ten usedne obkročmo, kůň se dá do cvalu. Jindřich se směje, ruce nahoře.

HUSAR: Už jsi zas na koni! Kam se hrabal ten tvůj!

JINDŘICH: Škoda že nemám tu šavli!

HUSAR: Počkáme na tebe, leť!

Kůň odnese Jindřicha.

HUSAR (*se napřímí*): To bysme měli.

Tma.

U švadleny. V místnosti je šicí stroj a krejčovská panna. Věra sedí na stoličce, v klíně má šití. O krejčovskou pannu je opřený obraz, který si přinesla. Občas k němu zvedne hlavu od šití. Ze dveří do sousední místnosti, kde je holírna, vešel Smrťák, staví vodu na vaříč. Zvenku sem dolehne dunění bubnů a rámus maškarního průvodu.

SMRŤÁK: Všecky je vymustruju, a sám tvrdnu doma! To dřív nebylo.

To se v poledne zavřelo — *(došel k obrazu)* — a sakra.

VĚRA: Proč ty si už nedáš pokoj, není ti dvacet.

SMRŤÁK *(u obrazu)*: To ti dala věc!

Věra se po něm podívá.

SMRŤÁK: Že ona akorát ví, komu to vrazit!

VĚRA: Proč jsi tahal včera tu rakev z půdy? Něco tě zase popadlo, vid'?

SMRŤÁK: Já mám nápady, jen nech bejt! *(Dotkne se rukou obrazu, hvízdne, podívá se na Věru.)* Ručně malovaný! *(Zamyslí se.)* Na jaře koupím andulky, dám si je vedle.

VĚRA: Holírna ti už neříká pane. Musel bys žádat o svolení na obci.

SMRŤÁK: Myslíš? Třeba by mi je odhlasovali, ty andulky. Já bych je živil sám. *(U obrazu.)* Seženu ti na to kupce, co říkáš?

Věra balí obraz do papíru.

SMRŤÁK: Vyrasila bys dobrý tři stovky. A bez práce! — Jak myslíš, ale tři stovky mít a nemít —

Nablízku zavřískne trubka, vejde Marie, je udýchaná.

MARIE: Dobrý odpoledne!

SMRŤÁK: A jejej! Rukulíbám!

MARIE: Je tam hotový peklo, přilepily se na mě maškary —

VĚRA (*sedá ke stroji*): Zrovna se na tom pracuje.

SMRŤÁK: To zas budeme jako růžička!

VĚRA: Kdo?

SMRŤÁK: My ne, to dá rozum! Ty se tak blbě ptáš.

MARIE: Nemohli sehnat orchestr. Budou hrát samí kluci.

SMRŤÁK: Ty to natřesou. (*Vzdychne.*) Kohopak dneska oblažíte?

Já bych si sám dal říct, kdyby to se mnou nebylo tak beznadějný.

VĚRA: To jsi zase jednou řek pravdu.

SMRŤÁK: Šij si, šij! To je zvláštní, jak jsou někteří lidi na legraci leví, leví — vidíte, Mařenko? (*K Věře.*) Mám nocležníka.

VĚRA: Zase?

SMRŤÁK: Z tý party, co montovala rozhlas.

VĚRA: A kde bude spát?

SMRŤÁK: Vedle. Má daleko domu. Slušnej kluk. Samý prachy. Povádal, že by moh do měsíce mít auto —

VĚRA: Proč jsou pak předpisy? V holírně se kouří, rozvalujou se na lůžku první pomoci —

SMRŤÁK: Tam se rozvaluje i předseda, ten by si jinam nesed.

VĚRA: To není holírna, to je hulírna!

MARIE (*ke Smrťákovi*): A nezlobte ji.

SMRŤÁK: Můžu já za to, že nemají místnost? Moc se mu tady líbí, tomu mládenci. (*Dívá se na šaty.*) Tedy, Mařenko, klobouk dolů.

V těchhle šatech byste se mohla vdávat.

MARIE: Vidíte?

SMRŤÁK: Já říkám jedno: podej štěstí ruku, dokud ji po tobě natahuje —

MARIE: Vy dáváte pořád někoho dohromady, a na sebe jste nepa-matoval.

SMRŤÁK: Kdo chce druhýho namočit, musí bejt suchej! Nejlepší máte hodnýho muže, protože pro vás je, Mařenko, nějakýho raubíře škoda.

MARIE (*vesele*): Že je ho pro mě škoda?

VĚRA: Ten už neví, co mluví.

SMRŤÁK (*nepochopí*): Hodnýho a šikovnýho, a ten vás bude nosit na rukou.

VĚRA: Ona si sama poradí, až jí přijde ten pravej.

SMRŤÁK: On to taky nemusí bejt on!

MARIE: A stejně to máte u mě rozlitéj.

SMRŤÁK (*zarazí se*): Jak to? Já nevím o ničem.

MARIE: Dneska mě taky necháte vyvést?

SMRŤÁK: Mařenko, za to posvícení já nemůžu. Když mi tu někdo začne s takovou divočinou, tak to zatrhnu každému, ať je to Rafael, nebo Gabriel, my nejsme zvědaví na ty jeho psí kusy!

VĚRA: Už se ti z tý vody kouří.

SMRŤÁK (*vypne vařič*): Ten můj nocležník, někde vás musel vidět nebo co. To jsem nezažil tak poblázněnýho člověka! Řek bych, že tady zůstal jen kvůli vám.

MARIE: To nemusel.

SMRŤÁK: Nebuďte taková.

MARIE: Já jsem.

SMRŤÁK: Konečně, nic se neděje, nic se neděje. Kam by taky dal oči!

MARIE: To jsem ráda.

SMRŤÁK: Ach jo. Nic ve zlým. (*Bere hrnec z plotny, Marie mu otevře dveře do vedlejší místnosti.*) Děkuju vám, Mařenko! (*Odejde.*)

MARIE (*dojde k Věře, která sedí u stroje, obejmě ji v ramenou*): Paní Věro —

VĚRA: No — ať tam nestrčím prst! (*Přestane šít.*)

MARIE: Vy jste smutná, nebuďte smutná.

VĚRA: Těšíte se na večír?

MARIE: Nevím. Těším se. Já nevím. Já mám dneska bláznivej den.

Věra jde ke krejčovské panně, navléká na ni šaty.

MARIE: Jenže to většinou špatně končí, když mám takovej den.

VĚRA: Začíná vám to nejhezčí.

MARIE: Když já jsem taková na nic dobrá.

VĚRA: Vy zrovna! Když se o někom řekne „kluk jako panna“, tak vy jste něco takovýho.

MARIE: Jenže obráceně.

VĚRA: Na vás by se muselo teprve něco vymyslet.